

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ РИЗИКІВ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Торгівля є галуззю, яка характеризується високим ступенем ризику в силу задач і функцій, що нею виконуються. Специфіка діяльності підприємств роздрібно́ї торгівлі виявляється, насамперед, у тім, що ефективність їхнього функціонування багато в чому залежить від стану споживчого ринку, який дуже мінливий за своєю природою. Підвищенню ризику також сприяє більш жорстка конкуренція, великий ступінь невизначеності, обумовлений необхідністю використання значного масиву різноманітної інформації, коливаннями цінової і ринкової кон'юнктури, швидкими змінами потреб і смаків населення.

З питань систематизації економічних ризиків, їхньої класифікації існують різні міркування, які висловили В. Вітлінський, П. Верченко, М. Лапуста, Л. Шаршукова, К. Сіо, П. Грабовий, С. Петрова, В. Третяк та ін. Усі автори є єдиними у думці, що класифікація є джерелом знань про підприємницькі ризики, дозволяє упорядкувати численні види ризиків у певну систему, орієнтуватися в різноманітті видів ризику. Це дає можливість на основі науково обґрунтованих класифікаційних ознак визначити послідовності дій з контролю та керування ризиком та удосконалити усю систему ризик-менеджменту на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

У наукових роботах, які присвячено проблемам підприємництва і ризику, немає стрункої системи класифікації ризику. Складності у класифікації ризиків полягають у великій кількості ризикових ситуацій та проблем, у тісному взаємозв'язку і заміщенні ризиків, у тому, що класифікація прямо залежить від точки зору і цілей, які переслідуються укладачами. Це може привести до неточностей і розбіжностей у класифікаційних ознаках і видах ризиків.

Щоб виробити єдиний несуперечливий підхід до систематизації ризиків, який дозволяє раціонально і послідовно класифікувати ризики у процесі вирішення різних завдань, доцільно використовувати такі принципи класифікації ризиків: відповідність цілям, які передбачали (такими цілями можуть бути вивчення природи ризиків, побудова системи методів захисту від ризиків для адекватного менеджменту на підприємствах торгівлі, формування страхових послуг, юридичний захист від наслідків ризику і т.д.); можливість практичного

застосування; відображення певної сторони сутнісної характеристики ризику; урахування того, одна ризикована ситуація може містити різні ризики; системність. Виходячи з цих вимог, нами вироблено новий підхід до визначення основних ознак у процесі класифікації ризиків підприємств торгівлі, який дозволяє забезпечити їх системність.

Ризики підприємств роздрібної торгівлі авторка пропонує розділити на три групи: загальні ризики, що діють у всіх галузях, у тому числі й у торгівлі, на мезорівні; загальні ризики для всіх суб'єктів господарювання, і для підприємств торгівлі відповідно, на мікрорівні і ризики, які є особливими і властиві безпосередньо господарській діяльності підприємств торгівлі. У групу ризиків, що діють на мікрорівні внесено ознаку, яка раніше не розглядалася – це поділ ризиків за стадіями життєвого циклу підприємств торгівлі. Уведення цієї ознаки до класифікації представляється необхідним по причині того, що від етапу життєвого циклу, на якому знаходиться підприємство, залежить ступінь негативних наслідків від дії факторів ризику на його діяльність і можливості проведення заходів щодо керування ризиком. До групи ризиків, що властиві господарській діяльності торгових підприємств віднесені операційні ризики за стадіями торговельного процесу, фінансові та інвестиційні ризики. Дану класифікаційну ознаку доповнено групою ризиків, які властиві операціям щодо забезпечення умов торгової діяльності – це ризики, що виникають поза торгово-технологічним процесом (ризики неправильного вибору місця розташування підприємств, організації торгових і складських приміщень, ризики забезпечення необхідними трудовими і фінансовими ресурсами). Уведення до системи класифікації ризиків, які пов'язані з місцем розташування викликано їхнім визначальним значенням для забезпечення конкурентоздатності підприємств галузі та умов подальшої реалізації усіх елементів процесу торгівлі.

Удосконалена класифікація ризиків підприємств роздрібної торгівлі дозволяє структурувати їхню множину, більш упевнено орієнтуватися у різноманітті видів ризику та є джерелом знань про них. Це дає можливість на основі класифікаційних ознак більш ґрунтовно здійснювати процес ідентифікації ризику, підвищити ефективність його дослідження та передбачати розробку системи заходів, які дозволяють запобігти або зменшити негативний вплив ризику на результати діяльності підприємств галузі.